

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 11.05.2016, sp. zn. 31 Cdo 1278/2015, ECLI:CZ:NS:2016:31.CDO.1278.2015.1

Číslo: 87/2017

Právní věta: Nedosahuje-li poškozený výdělku z důvodu situace na trhu práce, a nikoliv z důvodu poklesu jeho pracovní způsobilosti následkem úrazu způsobeného škůdcem, nemůže mu být uhrazena újma spočívající v tom, že pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemá příjem z vlastní výdělečné činnosti, a to ani jako náhrada za ztrátu na výdělku podle § 447 obč. zák., ani jako ušlý zisk ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 11.05.2016

Spisová značka: 31 Cdo 1278/2015

Číslo rozhodnutí: 87

Číslo sešitu: 7

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Náhrada škody, Náhrada za ztrátu na výdělku

Předpisy: § 445 obč. zák.
§ 447 obč. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ostravě – pobočky v Olomouci ze dne 25. 9. 2014, sp. zn. 69 Co 253/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Okresní soud v Přerově rozsudkem ze dne 20. 12. 2013, č. j. 11 C 253/2009-281, zamítl žalobu na zaplacení 222 270 Kč s úroky z prodlení a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalobce při dopravní nehodě způsobené dne 20. 5. 2006 žalovaným utrpěl řadu zranění s délkou léčení přesahující dva měsíce. Žalobce je vyučen číšníkem, od roku 1994 do 30. 9. 2005 byl zaměstnán jako obchodní zástupce, od 1. 10. 2005 byl u Úřadu práce v P. veden v evidenci uchazečů o zaměstnání, a to až do 10. 2. 2013. Na základě pracovní smlouvy uzavřené dne 15. 5. 2006 na dobu neurčitou měl od 1. 6. 2006 nastoupit do zaměstnání u společnosti S. stavby s. r. o. na pozici asistenta stavbyvedoucího za mzdu 15 000 Kč měsíčně. V důsledku dopravní nehody do sjednaného zaměstnání nenastoupil a tento zaměstnavatel dne 9. 6. 2006 od pracovní smlouvy s ním uzavřené odstoupil, neboť žalobce bez omluvy do práce nenastoupil. Žalobce byl v pracovní neschopnosti do 20. 5. 2007 a za dobu jeho pracovní neschopnosti mu byla vedlejším účastníkem vyplacena náhrada

za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti. Podle závěrů znaleckých posudků po skončení pracovní neschopnosti byl žalobce schopen zůstat pracovně začleněn a využívat dosavadní kvalifikaci nebo kvalifikaci získat. Není schopen práce spojené s dlouhým stáním a náročnou chůzí, trpí mírným posttrombotickým syndromem a pórázovou artrózou levého kolenního kloubu, ale tato omezení mu nebrání ve výkonu práce asistenta stavbyvedoucího, obchodního zástupce či provozního v restauračním zařízení. Soud věc posoudil podle § 420 obč. zák. a § 447 odst. 1 obč. zák. a dospěl k závěru, že žalobce nemá nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, neboť svou pracovní schopnost následkem úrazu neztratil, a nejsou tedy od 21. 5. 2007 splněny předpoklady pro poskytování náhrady za ztrátu na výdělků.

2. K odvolání žalobce Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci rozsudkem ze dne 25. 9. 2014, č. j. 69 Co 253/2014-311, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů odvolacího řízení. Vyšel ze skutkových zjištění soudu prvního stupně a ztotožnil se s jeho závěry. Shodně se soudem prvního stupně a s odkazem na publikovanou judikaturu (R 10/1991) dovedil, že podle § 447 obč. zák. lze sice odškodnit i ztrátu na výdělků, jehož poškozený v době úrazu nedosahoval, protože měl teprve do určitého zaměstnání nastoupit, avšak v daném případě není protiprávní jednání žalovaného v příčinné souvislosti s tím, že žalobce po skončení pracovní neschopnosti nedosahuje výdělků. Žalobce měl 1. 6. 2006 nastoupit do práce na místo asistenta stavbyvedoucího, z důvodu úrazu ze dne 20. 5. 2006 se tak nestalo, avšak po skončení pracovní neschopnosti byl schopen pracovního začlenění a vykonávat práci asistenta stavbyvedoucího, popř. i jiné práce, tato možnost nebyla podstatně omezena. Jestliže nemohl po úrazu najít pracovní uplatnění, ačkoliv jeho pracovní schopnost zůstala zachována, jedná se o případ, kdy nemožnost nalézt zaměstnání je dána situací na trhu práce, a nikoliv následky úrazu.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

3. Tento rozsudek napadl žalobce dovoláním, v němž namítá, že odvolací soud se odchytil od ustálené rozhodovací praxe Nejvyššího soudu, podle níž poškozený, který nemá nárok na náhradu za ztrátu na výdělků podle § 447 obč. zák., má nárok na ušlý zisk podle § 442 obč. zák. (zákona č. 40/1964 Sb.), jestliže pro dočasnou pracovní neschopnost zaviněnou škůdcem přišel o možnost nastoupit do zaměstnání a jeho pracovní způsobilost nebyla po skončení pracovní neschopnosti snížena. Dovolatel popisuje dosavadní průběh řízení s tím, že se původně domáhal náhrady za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti podle § 447 obč. zák., posléze namísto toho požadoval náhradu ušlého zisku podle § 442 obč. zák., a to právě v souladu s rozsudkem Nejvyššího soudu sp. zn. [25 Cdo 1147/2000](#), protože pro dočasnou pracovní neschopnost přišel o možnost nastoupit do výhodnějšího zaměstnání a po skončení pracovní neschopnosti mu jeho zdravotní stav dovoloval sjednanou práci vykonávat. V důsledku omezení následkem úrazu je schopen vykonávat pouze určité profese a v nabídce úřadu práce se žádné pro něj vhodné pracovní místo nevyskytlo. Poukázal na rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 3558/2010](#), podle nějž nelze-li nalézt vhodné pracovní místo pro osoby, které nemají plnou pracovní způsobilost, jeví se jako odpovídající určit potenciální příjem osoby schopné pracovní činnosti ve výši odpovídající minimální mzdě. Požadoval proto náhradu ušlého zisku ve výši rozdílu mezi pravděpodobným výdělkem, jehož by v zaměstnání na pozici asistenta stavbyvedoucího dosáhl, a minimální mzdou. V řízení bylo prokázáno, že jeho pracovní schopnost poklesla o 30 % a podle rozhodnutí úřadu práce je osobou zdravotně znevýhodněnou. Navrhl, aby dovolací soud napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení, případně změnil napadené rozhodnutí tak, že žalobě vyhová.

III.

Připustnost dovolání

4. Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) dospěl k závěru, že dovolání, které bylo podáno

včas, osobou oprávněnou - účastníkem řízení, zastoupeným advokátem, je přípustné podle § 237 o. s. ř., neboť napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právní otázky nároku poškozeného na náhradu ušlého zisku podle § 442 obč. zák. namísto náhrady za ztrátu na výdělků podle § 447 obč. zák., která je dovolacím soudem rozhodována rozdílně.

IV. Důvodnost dovolání

5. Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. 12. 2013) se podává z bodu 2. článku II. zákona č. 293/2013 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

6. Tříčlenný senát č. 25, který měl podle rozvrhu práce Nejvyššího soudu dovolání projednat a rozhodnout o něm, dospěl při právním posouzení otázky nároku na náhradu ušlého zisku k názoru, který je odlišný od názoru vysloveného v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. [25 Cdo 1147/2000](#). Proto tříčlenný senát č. 25 (dle § 20 zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů), rozhodl o postoupení věci k rozhodnutí velkému senátu občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu (dále jen „velký senát“). Velký senát pak věc projednal a rozhodl o ní v souladu s ustanoveními § 19 a § 20 odst. 1 uvedeného zákona.

7. S ohledem na ust. § 3036 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, účinného od 1. 1. 2014, dovolací soud posoudil věc podle dosavadních předpisů (podle zákona č. 40/1964 Sb. ve znění účinném do 31. 12. 2013 - dále jen „obč. zák.“).

8. Podle § 447 odst. 1 obč. zák. náhrada za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti nebo při invaliditě činí rozdíl mezi průměrným výdělkem před poškozením a výdělkem dosahovaným po poškození s připočtením případného invalidního důchodu.

9. Podle konstantní judikatury k odškodnitelné ztrátě na výdělků ve smyslu ustanovení § 445 a násl. o. z. může dojít i tehdy, když poškozený v době úrazu sice nepracoval, avšak prokazatelně měl do zaměstnání nastoupit a jen v důsledku úrazu se tak nestalo (R 10/1991).

10. V rozsudku ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. [25 Cdo 1147/2000](#), na nějž dovolatel poukazuje, vyslovil Nejvyšší soud názor, že k odškodnitelné ztrátě na výdělků ve smyslu § 445 a násl. obč. zák. odvíjené od vyššího příjmu z předpokládaného zaměstnání může dojít i tehdy, když poškozený byl v době úrazu zaměstnán v pracovním poměru, který skončil v průběhu jeho dočasné pracovní neschopnosti, pro kterou poškozený do již sjednaného zaměstnání s vyšším příjmem nemohl nastoupit. Vznikla-li poškozenému újma tím, že přišel o možnost nastoupit do výhodnějšího zaměstnání pro dočasnou pracovní neschopnost zaviněnou škůdcem, aniž by po skončení pracovní neschopnosti byla snížena jeho pracovní způsobilost, příp. aniž se na nemožnosti vykonávat sjednané zaměstnání podílela, odškodňuje se při splnění podmínek odpovědnosti za škodu nikoliv ztráta na výdělků podle § 447 obč. zák., nýbrž ušlý zisk ve smyslu ustanovení § 442 obč. zák.

11. I bez ohledu na poněkud odlišné skutkové okolnosti uvedeného případu od případu dovolatele, který v době předcházející úrazu nebyl zaměstnán, je zcela správný právní názor odvolacího soudu, který podřadil uplatněný nárok pod § 447 obč. zák. a neshledal jej důvodným pro nedostatek příčinné souvislosti mezi protiprávním jednáním žalovaného a újmou žalobce, spočívající v tom, že po skončení pracovní neschopnosti nemá vlastní příjem z pracovní činnosti.

12. Především je třeba vycházet z toho, že obsah náhrady při škodě na zdraví vyplývá z ustanovení § 444 a násl. obč. zák. Náhrada ztráty na výdělků po skončení pracovní neschopnosti, k níž došlo při

škodě na zdraví a jež se hradí formou důchodu, je jedním z dílčích samostatných nároků a nelze ji jakožto zvláštní kategorii škody podřadit pod pojem skutečné nebo jiné škody, obsažený v ustanovení § 442 obč. zák.

13. Jestliže poškozený nemohl v době pracovní neschopnosti pro následky úrazu nastoupit ve sjednaném termínu do zaměstnání, a ušel mu tak předpokládaný příjem z pracovní činnosti, má nárok na náhradu za ztrátu na výdělků po dobu pracovní neschopnosti, kdy pro následky úrazu nemohl vykonávat sjednanou práci (§ 446 obč. zák.). Jestliže však po skončení dočasné pracovní neschopnosti se nesnížila jeho pracovní schopnost k výkonu dosavadního (popř. pracovní smlouvou sjednaného) zaměstnání, pak ztrátu či snížení jeho pracovní způsobilosti nelze odškodňovat, a ta okolnost, zda vlastní pracovní činností dosahuje výdělků či nikoliv, je z hlediska odpovědnosti žalovaného za škodu bez významu. Tzv. škůdce odpovídá totiž za škodu na zdraví poškozeného jen v tom rozsahu, v jakém mu škoda vznikla v příčinné souvislosti s jednáním škůdce. Poškozený, který i přes následky úrazu, jenž při dopravní nehodě utrpěl, je schopen konat práci, kterou vykonával před úrazem (popř. kterou měl teprve nastoupit, jako je tomu v případě žalobce), nemá nárok na náhradu, neboť mu újma jeho pracovní způsobilosti nevznikla a v důsledku poškození jeho zdraví při dopravní nehodě jeho výdělečná schopnost nepoklesla. Chybí tedy újma na straně poškozeného jakožto základní předpoklad vzniku nároku na náhradu škody, a to jak za ztrátu na výdělků (§ 447 obč. zák.), tak i za ztrátu zisku (§ 442 obč. zák.).

14. Kromě toho, jak vyplývá ze zjištěného skutkového stavu v dané věci, žalobce nemá příjem z vlastní výdělečné činnosti nikoliv proto, že by mu v tom bránily následky úrazu, nýbrž z důvodu nedostatku pro něj vhodných pracovních příležitostí. V takovém případě je nemožnost dosáhnout výdělků vlastní pracovní činností následkem situace na trhu práce, spočívající v nedostatku vhodných pracovních příležitostí, a v tomto směru existuje ustálená judikatura (např. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 2805/99](#), publikované v časopisu Soudní judikatura pod č. 45, roč. 2001, dále ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. [25 Cdo 2883/2004](#), ze dne 5. 1. 2010, sp. zn. [21 Cdo 4932/2008](#), ze dne 5. 10. 2011, sp. zn. [21 Cdo 3558/2010](#), ze dne 15. 12. 2005, sp. zn. [25 Cdo 2883/2004](#), ze dne 29. 11. 2011, sp. zn. [25 Cdo 2703/2009](#), popř. ze dne 10. 12. 2002, sp. zn. [21 Cdo 1185/2002](#), uveřejněné pod č. 64/2003 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek).

15. Vzhledem k tomu, že v rozsudku Nejvyššího soudu sp. zn. [21 Cdo 3558/2010](#) je řešena otázka výše náhrady za ztrátu na výdělků poživatelky částečného invalidního důchodu přiznaného z důvodu omezení její pracovní schopnosti způsobené nemocí z povolání, nelze pro zásadní skutkovou odlišnost postupovat v dané věci ve smyslu tam vyslovených právních závěrů.

16. Jak vyplývá z výše uvedeného, právní názor vyjádřený v rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 29. 5. 2001, sp. zn. [25 Cdo 1147/2000](#), je při rozhodování o náhradě za ztrátu na výdělků po skončení pracovní neschopnosti vybočením z jinak ustálené rozhodovací praxe soudů. Nedosahuje-li poškozený výdělků z důvodu situace na trhu práce, a nikoliv z důvodu poklesu jeho pracovní způsobilosti následkem úrazu způsobeného škůdcem, nemůže mu být uhrazena újma spočívající v tom, že pro nedostatek vhodných pracovních příležitostí nemá příjem z vlastní výdělečné činnosti, a to ani jako náhrada za ztrátu na výdělků podle § 447 obč. zák., ani jako ušlý zisk ve smyslu § 442 odst. 1 obč. zák.

17. Ze skutkových zjištění soudů nižších stupňů vyplývá, že pracovní způsobilost žalobce v důsledku úrazu nepoklesla ve vztahu k práci, jejíž výkon měl před škodnou událostí sjednan. V důsledku úrazu způsobeného žalovaným nemohl do prokazatelně sjednaného zaměstnání nastoupit, po ukončení pracovní neschopnosti mu v tom již následky úrazu nebránily, avšak již vhodné zaměstnání nenašel z důvodu situace na trhu práce.

18. V daném případě z uvedených důvodů dospěl velký senát Nejvyššího soudu k závěru, že

rozhodnutí odvolacího soudu je správné, dovolání proto zamítl (§ 243d písm. a/ o. s. ř.).